

Światowe i europejskie trendy w produkcji i konsumpcji mięsa, ryb, mleka i jego przetworów

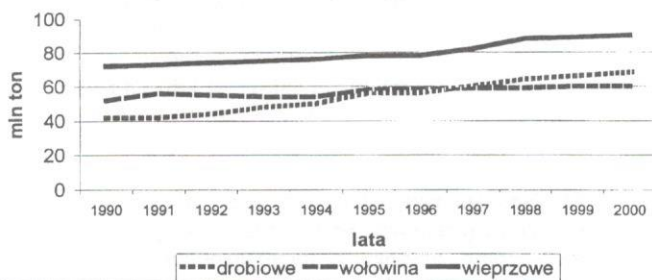
Bogusław Fuchs, Jerzy Preś,
Anna Szuba-Trznadel

AR we Wrocławiu

Coraz częściej w dyskusjach politycznych i gospodarczych pojawia się pojęcie globalizacji. Niezależnie od naszego stanowiska w tej sprawie, proces ten zachodzi i ma coraz większy zasięg. Światowa Organizacja Handlu (WTO) silnie dąży do utworzenia wolnego rynku w dziedzinach obejmujących także produkcję zwierzęcą. W najbliższym czasie przewiduje się przyspieszenie procesu globalizacji. Z tego powodu może być interesujące prześledzenie zasadniczych trendów występujących w produkcji mięsa, ryb, mleka i jego przetworów na świecie oraz w krajach Europy. Do przeglądu analizowanych zagadnień wykorzystano w większości materiały z konferencji, która odbyła się w Niemczech, a brali w niej udział wybitni przedstawiciele nauki i praktyki z Niemiec i Austrii.

Globalna produkcja mięsa na świecie

W tabeli 1 oraz na rysunku 1 przedstawiono aktualną sytuację oraz prognozy spożycia i produkcji mięsa w skali światowej. Obecnie, według szacunków, największy udział w globalnym spożyciu mięsa zajmuje wieprzowina, stanowiąca około 40% ogólnego spożycia mięsa. Do roku 2020 prognozowany jest spadek spożycia wieprzowiny do 31%. Spożycie wołowiny, kształtujące się obecnie na poziomie 27%, będzie wykazywało również tendencję spadkową – do 24%. Kosztem wieprzowiny i wołowiny wzrośnie spożycie mięsa drobiowego, które w ogólnym spożyciu stanowi obecnie około 28%, a w roku 2020 szacowane jest na około 40%. Spożycie mięsa baraniego i koźlęcego, wynoszące 5% ogólnego spożycia, pozostanie w najbliższych latach na takim samym poziomie. Prognoz dokonano na podstawie tendencji zmian demograficznych i gospodarczych, jakie będą zachodziły w najbliższym okresie (rys. 1).

Rys. 1. Światowa produkcja mięsa, w mln ton masy ubijanych zwierząt (Probst, 1992/2002; Frenz, 1992/2002)

Tabela 1
Procentowy udział poszczególnych rodzajów mięsa w spożyciu światowym (IFPRI, 1999, 2000)

Rok	Rodzaj mięsa			
	wieprzowina	wołowina	drobiowe	baranina/koźlina
1997	40	27	28	5
2020 (ilość szacunkowa)	31	24	40	5

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat najczęściej na świecie produkowano mięsa wieprzowego. Od roku 1990 do 2000 wzrost produkcji wyniósł 26%, osiągając wartość 89,6 mln ton. Drugie miejsce w roku 2000 zajmowała produkcja mięsa drobiowego, wynosząca 67,5 mln ton, która wykazywała dynamikę wzrostu na poziomie 65% od 1990 do 2000 roku. Mniejszą dynamiką wzrostu (około 14%) charakteryzowała się produkcja wołowiny, która pod koniec analizowanego okresu wynosiła 59,5 mln ton.

W tabeli 2 zawarto listę największych eksporterów mięsa, z podaniem kierunku eksportu w roku 2000. Największymi eksporterami wołowiny pozostawały: USA, Kanada, Australia i Nowa Zelandia, natomiast główne kierunki eksportu to: Japonia, Korea Południowa, Meksyk oraz kraje Dalekiego i Bliskiego Wschodu. Eksportowane mięso wieprzowe pochodziło w większości z Unii Europejskiej oraz USA i Kanady. Odbior-

Tabela 2
Światowy handel mięsem (w mln ton masy ubijanych zwierząt) – najwięksi eksporterzy i kierunki eksportu (Probst, 2002; Frenz, 2002; IMS, 2001)

Rodzaj mięsa/eksporterzy	Wielkość eksportu	Ważniejsze kierunki eksportu
Mięso wołowe, cielęce i bawole		
USA ¹ , Kanada	1,242	Japonia, Południowa Korea, Meksyk
Południowa Ameryka	0,523	USA, Europa, Bliski i Środkowy Wschód
Unia Europejska ²	0,431	SWE ⁵ , k.ZSRR ⁶ , Bliski i Środkowy Wschód
Australia/Nowa Zelandia	1,234	k.ZSRR ⁶ , Japonia, Południowa Korea, USA
Indie	0,200	Japonia, południowo-wschodnia Azja
Wieprzowina		
USA ¹ , Kanada	0,870	Japonia, Południowa Korea, Hongkong, Meksyk, Unia Europejska
Brazylia	0,128	Japonia, Południowa Korea, Hongkong
Unia Europejska ^{2,3}	0,933	USA, k.ZSRR ⁶ , SWE ⁵ , Japonia, Południowa Korea, Hongkong
SWE ⁵ (Polska)	0,100	Unia Europejska
Drobiowe		
USA	2,825	Meksyk, Chiny, Japonia, Hongkong, SWE ⁵
Brazylia	0,949	Unia Europejska, Północna Afryka, Środkowy Wschód, Japonia, Hongkong
Unia Europejska ^{2,4}	0,988	k.ZSRR ⁶ , SWE ⁵ , Północna Afryka, Środkowy Wschód
SWE ⁵ (Węgry)	0,108	Unia Europejska, k.ZSRR ⁶
Tajlandia	0,336	Japonia, Hongkong, Unia Europejska
Chiny	0,504	Japonia, Hongkong

¹ – końcowo przetworzone i konserwy

² – specjalna produkcja Unii Europejskiej

³ – solone, suszone, wędzone mięso wieprzowe

⁴ – nieprzetworzone wątroby, żywy drób

⁵ – SWE – kraje środkowo- i wschodnioeuropejskie

⁶ – k.ZSRR – kraje byłego ZSRR

cami tego mięsa były Japonia, Południowa Korea, Hongkong, kraje byłego ZSRR oraz środkowej i wschodniej Europy. Spośród krajów eksporterów wieprzowiny ze środkowo-wschodniej Europy wymieniana jest Polska, której eksport jest kierowany do krajów Unii Europejskiej. Połowa światowego eksportu mięsa drobiowego pochodziła z USA. Pozostali liczący się eksporterzy, to Unia Europejska i Brazylia. Głównymi odbiorcami tego gatunku mięsa były Japonia, Meksyk, Hongkong, kraje północnej Afryki.

Produkcję i eksport mięsa wieprzowego omówiono bardziej szczegółowo z uwagi na rolę Polski i możliwości sprzedaży tego mięsa na zewnątrz. W tabeli 3 przedstawiono 10 krajów o najwyższej produkcji trzody chlewnej. Przedstawione dane obejmują lata 1990-2001. Jak zwykle, dominującą

Tabela 3
Dziesięć pierwszych państw producentów mięsa wieprzowego w roku 1990 i 2001 (dane w tys. ton, wg FAO, 2002)

1990		2001	
państwo	produkcja	państwo	produkcja
Chiny	23 820	Chiny	42 787
USA	6964	USA	8690
ZSRR	6654	Niemcy	4071
Niemcy	4457	Hiszpania	3000
Polska	1855	Francja	2255
Hiszpania	1789	Brazylia	1968
Francja	1727	Kanada	1800
Holandia	1661	Dania	1705
Włochy	1333	Polska	1670
Dania	1208	Rosja	1620
Łącznie	51 468	Łącznie	69 566
Udział w produkcji światowej (%)	73,6	Udział w produkcji światowej (%)	76,3

rolę w produkcji żywca wieprzowego zajmowały Chiny. Należy jednak zauważyć, że na przestrzeni 10 lat odnotowano tam dwukrotny wzrost produkcji. Drugie miejsce pod względem przyrostu zajmowało USA. W Europie ciężar intensywności produkcji mięsa wieprzowego z Holandii i Włoch przesunął się do Hiszpanii i Francji. W krajach tych zanotowano odpowiednio 67- i 30-procentowy przyrost tej produkcji. Bardzo wyraźnie upowszechnił się chów świń w Brazylii i Kanadzie. Kraje te 10 lat wcześniej nie mieściły się w pierwszej dziesiątce producentów wieprzowiny. Polska w zakresie światowej produkcji w ciągu ostatnich 10 lat spadła z pozycji piątej na dziewiątą.

W tabeli 4 przedstawiono listę 10 największych eksporterów mięsa wieprzowego. Wśród światowych eksporterów tego mięsa na przestrzeni lat 1990-2000 dominującą rolę utrzymywały przez cały czas trzy europejskie kraje, w kolejności: Dania, Holandia, Belgia. Należy zwrócić uwagę, że Holandia i Belgia wykazują bardzo wysoki eksport nie mieszcząc się w pierwszej dziesiątce krajów produkujących żywiec. Największy przyrost eksportu zanotowano w Hiszpanii. W roku 1990 wynosił on 9

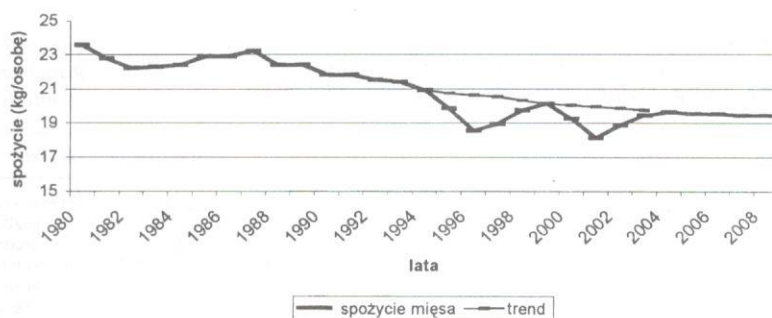
Tabela 4
Dziesięć czołowych państw – eksporterów mięsa wieprzowego w roku 1990 i 2000 (dane w tys. ton, wg FAO, 2002)

Kraj	1990	2000
Dania	827	1223
Holandia	1027	880
Belgia/Luksemburg	387	688
Kanada	270	596
USA	99	580
Francja	175	552
Niemcy	291	450
Hiszpania	9	405
Wielka Brytania	59	225
Węgry	224	151
Łącznie	3368	5750
Udział w eksporcie światowym (%)	80,8	83,3

tys. ton, a po 10 latach wzrósł do 405 tys. ton. Odnotować również należy silny wzrost eksportu Kanady, USA, Francji. W Niemczech i Wielkiej Brytanii nastąpił również znaczny przyrost eksportu. Spośród państw Europy Centralnej jedynie Węgry eksportują znaczne ilości mięsa wieprzowego, chociaż na przestrzeni ostatnich 10 lat zanotowano ponad 30% spadek eksportu wieprzowiny do innych krajów. Natomiast Polska, mimo wysokiej 9 pozycji na świecie wśród producentów wieprzowiny, nie liczy się jako eksporter tego mięsa.

Konsumpcja wołowiny w krajach Unii Europejskiej

Wybuch choroby „szalonych” krów (BSE) wyraźnie wpłynął na spożycie mięsa wołowego. Obrazują to dane dla krajów Unii Europejskiej przedstawione na rysunku 2. Prognozy wskazują, że spożycie mięsa wołowego na statystycznego mieszkańca Unii Europejskiej wynosi obecnie około 18 kg, wykazując tendencję spadkową od początku lat 80. Zdecydowanie w produkcji tego rodzaju mięsa dominuje Francja, na-

Rys. 2. Spożycie mięsa wołowego w Unii Europejskiej, w kg na osobę szcunowo do 2008 roku (European Commission, 2001)

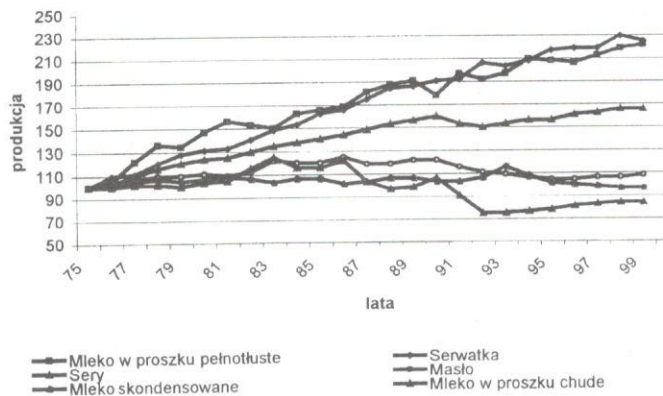
stępnie Niemcy i Włochy. Kraje te dają blisko 60% całej produkcji wołowiny w Unii. Dość wyraźny spadek produkcji wołowiny wystąpił w Zjednoczonym Królestwie i Belgii, natomiast bardzo wyraźny wzrost w Irlandii. Niewielką ilość tego mięsa wytworzono w Grecji, Portugalii i Finlandii (tab. 5).

Tabela 5

Produkcja mięsa wołowego i cielęcego w krajach Unii Europejskiej w latach 2001-2003 (produkcja netto w tys. ton masy zwierząt ubitych, wg Weissa, 2003)

Kraj	2001	2002	2003*	+/- (w %)
Belgia/Luksemburg	297	325	305	-6,1
Dania	153	154	147	-4,5
Niemcy	1362	1325	1310	-1,1
Grecja	60	63	64	+1,6
Hiszpania	642	660	670	+1,5
Francja	1566	1637	1635	-0,1
Irlandia	489	515	555	+7,8
Włochy	1133	1161	1171	+0,9
Holandia	372	377	383	+1,6
Portugalia	94	110	109	-0,9
Wielka Brytania	652	680	620	-8,8
Austria	215	212	208	-1,9
Finlandia	89	91	91	0,0
Szwecja	143	145	143	-1,4
Łącznie UE-15	7267	7455	7411	-0,6

*Prognoza

Rys. 4. Struktura wytworzonych produktów mleczarskich, w mln ton (Tag, 2002)

Produkcja mleka i jego przetworów

Na rysunku 3 przedstawiono rozwój produkcji mleka na świecie w ciągu ostatnich 30 lat.

Produkcja mleka wzrosła z 392 mln ton w roku 1972 do 588 mln ton w roku 2000. Prognozuje się dalszy przyrost produkcji. Z uwagi na zmiany polityczno-społeczne nastąpił spadek produkcji mleka o 58 mln ton w Europie Zachodniej oraz krajach Europy Środkowej i Wschodniej, także byłego ZSRR. W pozostałych regionach świata zanotowano wzrost produkcji mleka o 75 mln ton.

Produkcję mleka na świecie w ostatnich dwóch latach przedstawiono w tabeli 6.

Strukturę przetwarzania produktów mleczarskich przedstawiono na rysunku 4. Notowany jest stały wzrost produkcji mleka pełnego proszkowanego, serwatki suszonej i serów. Maleje natomiast wytwarzanie masła i mleka chudego w proszku.

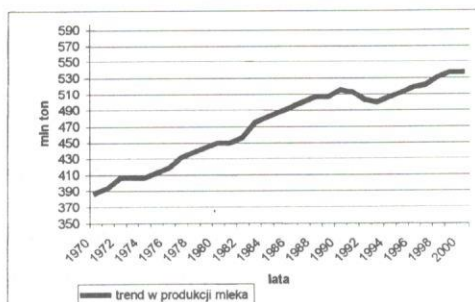
W tabeli 7 zestawiono dane porównujące strukturę mleczarni w Niemczech i Holandii. Widoczne jest duże rozdrobnienie zakładów mleczarskich w Niemczech i bardzo wyraźna koncentracja w Holandii.

Słaby wzrost wynosi od roku 1990: +5% w ciągu 10 lat (+24 mln t)

Silne zmiany regionalne

Mniej mleka
Europa Zachodnia - 6 mln t
Europa Środkowa i Wschodnia +
Kraje b. ZSRR - 52 mln t

Stąły wzrost produkcji:
Azja Południowa +31 mln t
Ameryka Południowa +17 mln t
Kraje NAFTY +11 mln t
Oceania +9 mln t
Bliski i Środkowy Wschód oraz
Północna Afryka +7 mln t

Rys. 3. Trendy w produkcji mleka na świecie, w mln ton (Tag, 2002)

Tabela 6

Produkcja mleka na świecie w ostatnich dwóch latach (Min. Rol. USA; USDA; Meggle-Wasserburg, Rundbrief 11, 2003)

Wyszczególnienie	Produkcja mleka (tys. t)		Wydajność od krowy (kg)
	rok	2003*	
Kanada	8130	8170	7565
Meksyk	9560	9575	1408
USA	77 035	77 970	8615
Argentyna	8200	7700	3581
Unia Europejska	115 355	115 375	5698
Polska	12 000	12 200	4067
Rosja	33 250	33 200	2733
Indie	36 200	37 000	1014
Australia	11 607	11 000	4441
Nowa Zelandia	13 925	14 204	3695
Inne kraje	65 445	65 911	2403
Łącznie	390 707	392 305	3145

Tabela 7

Porównanie struktury przemysłu mleczarskiego w Niemczech i Holandii (Weidmaier, 2002)

Wyszczególnienie	Niemcy	Holandia
Mleko konsumpcyjne		
liczba zakładów	198	6
średnia produkcja (tys. t)	31,7	144,7
Produkcja serów		
liczba zakładów	193	8
średnia produkcja (tys. t)	8,7	83,9
Produkcja masła		
liczba zakładów	135	5
średnia produkcja (tys. t)	3,1	25,2
Produkcja mleka w proszku		
liczba zakładów	43	7
średnia produkcja (tys. t)	16,8	58,3

Przeciętna wielkość produkcji w zakładach holenderskich jest 5-10-krotnie większa niż w zakładach niemieckich.

Produkcja drobiarska

Zakres i wysokość światowej produkcji mięsa drobiowego zestawiono w tabeli 8.

Tabela 8
Światowa produkcja mięsa drobiowego, w tys. ton (Windhorst, 2001; FAO)

Region	Mięso drobiowe			łącznie
	kurcze	indyce	kacze	
Afryka	2457	41	59	2627
Ameryka Północna	17 774	2552	76	20 404
Ameryka Południowa	9182	148	31	9361
Azja	17 388	125	2223	21 507
Europa	9120	1855	371	11 430
Oceania	679	24	7	710
Świat	56 601	4745	2768	66 039

Największa produkcja kurcząt rzeźnych notowana jest w Ameryce Północnej i Azji. W Europie i Ameryce Południowej wartość ta jest o połowę niższa. Mięso indycze wytwarzane jest głównie w Ameryce Północnej i Europie, jest to 92% światowej produkcji. Mięso kacze wytwarzane jest głównie w Azji – 80%. W Europie produkcja mięsa kaczego również jest stosunkowo wysoka, stanowi około 13% światowej produkcji. Łączne wytwarzanie mięsa drobiowego najwyższe jest w Azji i Ameryce Północnej, Europa wytwarza o połowę mniej mięsa tego asortymentu. Biorąc pod uwagę ogólną produkcję mięsa, to 85,7% stanowi mięso kurcze, 7,2% indycze i 4,2% kacze.

W tabeli 9 zestawiono zakres produkcji i spożycia mięsa drobiowego w poszczególnych krajach Unii Europejskiej. Produkcja mięsa drobiowego w krajach Unii Europejskiej wykazuje duże zróżnicowanie. Najwięcej tego produktu wytwarzają w kolejności: Francja, Wielka Brytania, Włochy i Hiszpania. Najwyższe spożycie mięsa drobiowego w przeliczeniu na mieszkańca notowane jest w Irlandii, Portugalii, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii i Francji. Największymi eksporterami tego gatunku mięsa były Holandia, Dania i Francja.

Tabela 9
Produkcja mięsa drobiowego, spożycie na osobę i stopień samowystarczalności w krajach Unii Europejskiej – dane z roku 2000 (Flock, 2002)

Kraj	Produkcja (tys. t)	Spożycie (kg/osobę)	Samowystarczalność (%)
Francja	2228	25,8	163
Wielka Brytania	1507	28,0	96
Włochy	1130	18,0	108
Hiszpania	1099	26,5	95
Niemcy	807	15,6	65
Holandia	704	21,6	230
Belgia/Luksemburg	331	20,5	125
Portugalia	295	30,4	96
Dania	206	17,5	230
Grecja	176	18,0	79
Irlandia	121	30,0	106
Austria	107	17,3	78
Szwecja	106	12,4	100
Finlandia	67	13,3	99
Łącznie	8865	21,3	112

W tabeli 10 zestawiono wielkość produkcji jaj w krajach Unii Europejskiej, ich spożycie oraz stopień samowystarczalności pod względem zaopatrzenia. W zakresie produkcji jaj

Tabela 10
Produkcja jaj w Unii Europejskiej, spożycie na osobę i stopień samowystarczalności w poszczególnych krajach – dane z roku 2000 (Flock, 2002)

Kraj	Produkcja (tys. t)	Spożycie (szt./osobę)	Samowystarczalność (%)
Francja	1050	252	102
Niemcy	880	223	74
Włochy	786	185	103
Holandia	660	180	322
Wielka Brytania	567	170	95
Hiszpania	522	225	107
Belgia/Luksemburg	200	215	137
Grecja	110	212	97
Portugalia	110	146	100
Szwecja	107	195	100
Austria	92	217	86
Dania	78	225	82
Finlandia	59	160	125
Irlandia	32	140	98
Łącznie	5253	212	104

czołowe miejsce zajmuje Francja, w dalszej kolejności Niemcy, Włochy, Holandia, Wielka Brytania, Hiszpania. Największe możliwości eksportu posiadają kolejno: Holandia, Belgia, Finlandia. Największy deficyt samozaopatrzenia notowany jest w Niemczech. Spożycie jaj w przeliczeniu na jednego mieszkańca najwyższe było we Francji, Hiszpanii, Niemczech i Danii. W Niemczech 45% jaj konsumpcyjnych jest kupowanych bezpośrednio u farmerów. Od 1 stycznia 2004 roku w krajach Unii Europejskiej wprowadzono obowiązek znakowania jaj. W oznaczeniu musi być wyszczególniony sposób utrzymania kur (0, 1, 2, 3) oraz kraj pochodzenia (np.: DE, NL, FR), jak również kod przedsiębiorstwa. Od roku 2013 będzie obowiązywał nakaz likwidacji chowu klatkowego kur niosek. W związku z tym przewiduje się obniżenie produkcji jaj w Unii Europejskiej o 15-20%.

Produkcja ryb słodkowodnych i łososia

Zakres produkcji ryb słodkowodnych i łososia w ciągu ostatnich 50 lat w większości krajów europejskich przedstawiono w tabeli 11.

Tabela 11
Produkcja ryb (w tonach) w Europie w jeziorach, stawach i rzekach (FAO FISHSAT, 2002)

Kraj	Rok						Miejsce
	1950	1960	1970	1980	1990	2000	
Rosja	–	–	–	–	609 999	365 880	1
Niemcy	10 000	19 000	33 477	48 277	54 271	58 518	2
Francja	2300	4400	12 040	26 909	50 155	56 209	3
Polska	2700	1560	18 133	19 565	45 000	53 338	4
Włochy	10 000	12 800	23 829	32 960	54 150	53 315	5
Hiszpania	–	7800	15 400	32 920	31 823	42 255	6
Finlandia	14 500	17 300	19 099	68 646	54 679	39 003	7
Dania	1900	6200	9400	18 292	35 842	36 528	8
Ukraina	–	–	–	–	117 132	35 219	9
Czechy	–	–	–	–	–	24 129	10
Węgry	4000	14 900	26 000	33 733	33 834	19 987	11
Rumunia	10 000	18 000	33 800	52 734	48 186	14 633	12
W. Brytania	100	800	900	3676	16 584	11 874	13

Czołowe miejsca w odłowie ryb słodkowodnych zajmują: Rosja, Niemcy, Francja, Polska, Włochy i Hiszpania. Lista rankingowa pod względem produkcji ryb w zbiornikach hodowlanych jest nieco inna. Oprócz Rosji, ten rodzaj produkcji dominuje we Francji, Włoszech, Danii, Niemczech i Polsce.

Produkcję karpia i pstrąga w krajach Europy przedstawiono w tabeli 12. Najwyższa produkcja karpia notowana jest w Polsce. Duża ilość tych ryb wytwarzana jest także w Czechach, na Węgrzech i w Niemczech. W zakresie hodowli pstrąga przodują: Norwegia, Francja, Włochy, Dania, Hiszpania i Niemcy.

Tabela 12
Produkcja karpia, pstrąga oraz pstrągopodobnych w krajach Europy w 2001 roku, w tonach (AQUAMEDIA, 2002)

Kraj	Karp	Pstrąg
Belgia/Luksemburg	400	700
Dania	–	37 000
Niemcy	13 000	25 000
Wyspy Owcze	–	4000
Finlandia	–	15 200
Francja	6000	47 500
Grecja	–	3000
Wielka Brytania	–	19 100
Irlandia	–	2601
Islandia	–	2250
Włochy	–	44 000
Holandia	–	10
Norwegia	–	60 300
Austria	800	3400
Polska	21 000	11 000
Portugalia	–	1500
Szwecja	–	7500
Hiszpania	–	31 000
Czechy	17 000	700
Turcja	–	20 620
Węgry	14 000	30
Cypr	–	90
Razem	72 200	336 411

Rozwój produkcji łososia w świecie przedstawiono w tabeli 13. W ciągu ostatnich 30 lat produkcja ta znacząco wzrosła. Liderem światowej produkcji łososia hodowlanego jest Norwegia, gdzie wytwarza się połowę światowej ilości tego mięsa. W ciągu ostatnich 30 lat zanotowano w tym kraju około 9000-krotny wzrost produkcji. Dalsze miejsca pod względem hodowli tych ryb zajmują: Chile, Wielka Brytania i Kanada.

Podsumowanie

Na przyszłe lata prognozowane są następujące kierunki oraz uwarunkowania:

- nastąpi dalsza liberalizacja rynku związanego z produkcją zwierzęcą;
- produkcja zwierzęca będzie się odbywała głównie w ścisłych ramach prawnych;
- struktura zakładów produkcyjnych i przetwórczych będzie ulegała komasacji;

Tabela 13
Rozwój produkcji łososia hodowlanego na świecie, w tonach (FAO FISHSTAT, 2002)

Kraj	Rok				Miejsce w 2000 r.
	1970	1980	1990	2000	
Norwegia	50	4312	145 990	436 736	1
Chile	–	–	9478	166 897	2
Wielka Brytania	244	598	32 004	128 959	3
Kanada	–	–	9625	68 395	4
Wyspy Owcze	–	–	13 025	28 292	5
USA	–	–	3185	22 395	6
Irlandia	–	–	6323	17 648	7
Australia	–	–	1750	10 907	8
Islandia	–	–	2716	2593	9
Francja	–	–	–	400	10
Pozostałe kraje	–	–	1547	336	
Ogółem	294	5288	225 642	883 558	

– w związku z postępowaniem technologicznym i jakościowym produkcja zwierzęca w Unii Europejskiej będzie wymagała dopływu kapitału;

– przewiduje się brak światowej harmonizacji produkcji;

– pod wpływem liberalizacji światowego handlu nastąpi spadek cen produktów zwierzęcych;

– spożycie produktów zwierzęcych będzie nadal dyktowane cenami;

– wytwarzanie harmonizowanej ekologicznie produkcji zwierzęcej, mimo wzrostu ilościowego, będzie się kształtować na poziomie nie wyższym niż 4-8% ogólnej produkcji;

– największą dynamikę przyrostu produkcji mięsa w ostatnich latach wykazują kraje Azji i Ameryki Południowej, natomiast zjawisko stagnacji występuje w krajach Afryki (traktowanych jako całość);

– produkcja mięsa wieprzowego rozszerza się zarówno w Europie (Hiszpania, Francja), jak i w krajach obu Ameryk (Brazylia, Kanada);

– ogromną dynamiką wzrostu cechuje się produkcja łososia, która w ostatnim dziesięcioleciu wzrosła czterokrotnie;

– coraz większą uwagę przywiązuje się do kontroli jakości produktów pochodzenia zwierzęcego; w większości krajów Unii Europejskiej wprowadzono specjalne systemy oceny jakości, oznaczane odpowiednim logo; systemy te obejmują około 10-25% wszystkich producentów.

Literatura: „Perspektiven für die Erzeugung von Lebensmitteln Tierischer Herkunft in Europa”, 19. Hülsenberger Gespräche 2002, Travemünde. Aus der Schriftenreihe der H. Wilhelm Schaumann Stiftung. Wyd. D. Heigener Hamburg: a) Branscheid W. – Entwicklungstendenzen im Welthandel mit Fleisch, 24-31; b) Tag M.W. – Entwicklungen im Welthandel mit Milcherzeugnissen, 40-46; c) Windhorst H.-W. – Wettbewerbsfähigkeit der deutschen Schweinefleischproduzenten im europäischen und global Rahmen, 80-88; d) Flock W. – Bestimmungsfaktoren für die Wettbewerbsfähigkeit der Geflügelproduktion in Europa, 94-100; e) Lukowicz M.V. – Situation und Perspektiven der deutschen Binnenfischerei, 104-113.